

Wie zit er op de bestuursstoel, de politici of de experts?

Beatrice de Graaf is hoogleraar geschiedenis aan de UU.
Wout Broekema is universitair docent crisis governance aan de UL.

Dit is de 'crisis van de experts'. Sterker nog, premier Mark Rutte noemde het advies van experts heilig. Expertise is een groot goed, en sinds de inbreng van wetenschap in beleid en bestuur zijn welzijn en welvaart met sprongen gestegen.

Experts dragen bij aan de legitimiteit van moeilijke, ingrijpende besluiten tijdens deze crisis. Die input, van zichtbare expertise, vergroot de steun voor besluiten onder het brede publiek. Het is dan ook verstandig dat het kabinet nu gebruik maakt van de deskundigheid van het Outbreak Management Team (OMT), de RIVM, virologen en laboratoria. Zo wordt rust en stabiliteit gecreëerd en politisering vermeden.

Tegelijkertijd is er iets vreemds aan de hand. RIVM-directeur Jaap van Dissel is immers niet politiek gekozen, en geen bestuurder. Als expert geeft hij informatie en advies. Het kabinet neemt de besluiten. Maar we zien Van Dissel naast Rutte staan wanneer hij de nieuwste maatregelen presenteert.

Gaat hier in de beeldvorming niet iets mis? Ons inziens moet hier op twee punten worden bijgestuurd.

Ten eerste moet de politiek duidelijk maken dat de experts niet op de bestuursstoel zitten. Juist om die 'heiligheid' van expertise te beschermen, moet er een duidelijk zichtbare knip ko-

men tussen enerzijds de diverse vormen van expertise en de bijbehorende waarden, en anderzijds de politieke keuzes die daaraan moeten worden gekoppeld.

Ten tweede is expertise niet eendimensionaal. In het OMT zit tot nu toe nadrukkelijk de volksgezondheid aan tafel. Het is hoog tijd dat experts van andere beleidsterreinen aanschuiven. Welke risico's en kansen zien pedagogen, sociologen, psychologen, bestuurskundigen, historici of economen? Er zijn meerdere expertisegerieden die nu moeten meepraten. Meer waarden die moeten worden onderzocht en verdedigd.

Hoe complexer de crisis, hoe meer verschillende waarden botsen. Soms gaat het om simpele,

keiharde feiten, zoals het aantal beschikbare bedden. Soms juist om feiten waarover nog veel onduidelijkheid bestaat. Na hoe veel weken leidt een lockdown tot een recessie? En leidt dit snel tot toenemende depressiviteit en gezondheidsklachten? Of is het juist beter voor het milieu en de gezondheid? Is privacy belangrijker dan gezondheid?

Hoe politici ook betogen dat die waarden elkaar niet tegenspreken, dat doen ze op korte termijn en met beperkte middelen natuurlijk wel. Er zijn meerdere waarden die er toe doen, maar er moeten keuzes worden gemaakt. En niet door experts, maar door geïnformeerde bewindslieden, die de onderliggende waardeafweging duidelijk laten zien.

FOTO:

Er zijn meerdere waarden die er toe doen, maar er moeten keuzes worden gemaakt